

Hendrik Willem Gaertman 22-03-1940	Harry van Huut jr. 13-05-1953	Peter en Sonja Rokers 24-03-1949 03-04- 1945	Gerard, Piet en Anneke de Jong 21-08-1947 27-09- 1950 18-01-1964
Kees Jansen 18-05-1932	Eus van Hove 14-08-1958	Rinus Vonk 19-12-1958	Jan Geldof 1948
Suzan Markestijn 08-09-1953	Lieneke van der Linde 01-04-1952	Susan van der Schoor 04-10-1951	Pieter van Duijn 21-02-1960
Aly van der Mark 11-04-1939	Fred van der Kade 2 mei 1952	Youp Zwolschen 13-06-1974	Ria Beute- Plak 10-07-1956
Delia Helwig- van Maurik 04-03-1938	Marianne Veenis 10-08-1950	Anneke Tessers 15-05-1947	Kees Mulder 29-08-1946
Karlijn Helwig 22-08-1998	Gerard Ouweneel 03-06-1937	Bert van Leeuwen 29-08-1961	Lieselotte Stienstra 11-04-1970
Gerard van Oosterhout 02-04-1937	Wim Missel 29-07-1926	Henk Beute 12-11-1951	Marianne Bison 04-01-1944
Gonny van den Bos- Claasen 03-1944	Chris Noordzij 15-10-1948	Jan de Witte 27-03-1928	Jeroen van Wanum 17-12- 1963
Monica van der Meer- Claasen 04-1946	Wim Ambachtsheer 06-09-1958	Carolien Hoogenboom 01-12-1948	Theo van Os 17-01-1956
Angèle van Schie- Claasen 06-1949	Jan Willem Cleijpool 25-09-1956	Bernard Hage 10-02-1949	
Wilna Kodde 07-03-1953	Hans de Klerk 09-07-1948	Dick Termond 24-12-1952	
René Versluis nog invullen	Ed Krebbbers 26-05-1966	Eveline van der Pool 15-08-1977	

De echo van de razzia

De razzia van 10 en 11 november 1944 in Rotterdam trof niet alleen de tienduizenden mannen die werden weggevoerd, maar ook de gezinnen die zij achterlieten. Vaders en echtgenoten verdwenen, en kinderen groeiden op in een sfeer waarin de gevolgen van die novemberdagen – uitgesproken of verzwegen – voelbaar bleven. Het trauma verdween niet vanzelf met het verstrijken van de tijd of na één generatie.

Ouders die door de oorlog – en in dit geval de razzia – geraakt waren, vonden vaak geen woorden voor hun ervaringen, of probeerden hun kinderen te beschermen door erover te zwijgen. Dat zwijgen werd een erfenis op zichzelf: het liet vragen en leegtes achter, en soms een onbestemd gevoel van verlies. Anderen lieten juist zien hoe angst of waakzaamheid hun leven beheerste, wat evenzeer zijn stempel drukte op de volgende generatie.

Toch is er niet alleen sprake van pijn en gemis. Juist in de echo van de razzia ontstonden ook veerkracht, verbondenheid en de behoefte om verhalen door te geven. Herinneren werd een manier om recht te doen aan wat gebeurd is – en om te voorkomen dat het zwijgen definitief zou worden.

Dit boek is ontstaan toen ik met mijn camera de onthulling van het razziamonument bijwoonde. Ook mijn eigen vader was tijdens de razzia, samen met zijn broer, opgepakt maar wist te ontsnappen. Na gesprekken met mensen die die dag naar de onthulling waren gekomen, werd mij duidelijk hoe diep de razzia had ingegrepen – en dat ik dit moest vastleggen. Aanvankelijk zonder te beseffen welke sporen de razzia ook in mijn eigen leven had nagelaten.

De vierenveertig mensen die in dit boek hun verhaal delen, vormen samen een veelzijdig palet. De geschiedenissen lijken in de kern op elkaar, maar de manier waarop zij beleefd en doorgegeven zijn, blijkt contrasterend, grillig en vaak ontroerend.

Door dit project ben ik het grote belang van herdenken opnieuw gaan begrijpen en doorvoelen. Met dit boek hoop ik bij te dragen aan het levend houden van de herinnering aan de razzia van 1944 in Rotterdam en Schiedam, en aan het zichtbaar maken van wat blijft – over generaties heen.